

kn.remissvar@regeringskansliet.se
kopia: osman.djibril@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss om betänkandet Vindkraft i havet - En övergång till ett auktionssystem (SOU 2024:89)

Er beteckning: KN2024/02514

Sammanfattning

Länsstyrelsen delar den problembild som rapporten beskriver och ser positivt på en övergång till ett auktionssystem för havsbaserad vindkraft. Ett planeringsorienterat system kommer bidra till en tydligare, mer resurseffektiv och sammanhållen prövning av havsbaserad vindkraft, och utveckla energiplaneringen på nationell, regional och lokal nivå.

Förslaget innebär att kumulativa effekter har potential att hanteras på ett bättre sätt och att hemliga försvarsintressen beaktas ändamålsenligt. Det är av största vikt att den kumulativa bedömningen görs inför utpekandet av områden för havsvind, och att pågående och planerad gränsöverskridande påverkan inom andra länders ekonomiska zoner och territorialhav ingår i bedömningen. En process där regeringen successivt pekar ut områden utan en helhetsanalys riskerar att få oförutsedda negativa konsekvenser på bland annat arter och livsmiljöer.

Kustlänsstyrelserna besitter omfattande regional och lokal kunskap och kan bidra till en balanserad avvägning mellan olika intressen och en långsiktig hållbar utbyggnad. Det är därmed av vikt att länsstyrelsernas kunskap och erfarenhet tas tillvara i både havsplaneringen och i de processer som rör auktioner för havsbaserad vindkraft. Det behöver vara tydligt att länsstyrelsen ska vara en sådan statlig myndighet som auktionsmyndigheten ska samverka med under processen, och samverkan innebär bör förtydligas.

Kapitel 1 - Författningsförslag

1.1 Förslag till lag (2026:xx) om havsbaserad vindkraft

2 kap 2 § behöver förtydligas så att Länsstyrelsen anges specifikt som en aktör som auktionsmyndigheten ska samverka med. Begreppet "samverkan" är otydligt och behöver definieras.

I 3 kap 5 § behöver det tydliggöras att Länsstyrelsen ska vara en aktör som deltar i samverkan.

Ett tillägg bör göras avseende att tillstånd ska få förenas med ytterligare eller ändrade villkor, om det genom verksamheten har uppkommit en olägenhet av någon betydelse som inte förutsågs när tillståndet meddelades eller om verksamheten med någon betydelse medverkar till att en miljö kvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs, jfr 5 a§ lagen om Sveriges ekonomiska zon.

Det bör tydliggöras hur man ska säkerställa att de underlag, som det slutliga utpekandet av områden lämpliga för energiproduktion bygger på, är tillräckligt omfattande och har en hög och jämförbar kvalitet. Någon form av ramverk för godtagbar kvalitet och omfattning behöver tas fram. Det vore fördelaktigt att om möjligt pröva tillståndsfrågan enligt 7 kap. 28 a § i sin helhet redan inför utpekandet av områden, för att undvika att hinder uppstår i ett sent skede i processen.

1.8 Förslag till förordning (2026:xx) om havsbaserad vindkraft

I 4 § behöver det tydliggöras att Länsstyrelsen ska vara en aktör som auktionsmyndigheten ska inhämta synpunkter från. Länsstyrelsen föreslår även att utpekade myndigheter behöver tillstyrka tillstånd, snarare än enbart lämna synpunkter – såsom föreslaget i 5 § i förordningen om havsbaserad vindkraft.

I § 7 anser Länsstyrelsen att tillsynsansvaret och verktygen för att bedriva tillsyn inom Sveriges ekonomiska zon behöver förtydligas ytterligare. Bland annat behöver det framgå vilken länsstyrelse som har tillsyn i de fall där två eller flera länsstyrelser ligger närmast. Tillsynsreglerna i miljöbalken bör kunna tillämpas vid tillsyn över havsbaserad vindkraft.

Kapitel 4 - Sverige ska övergå till ett auktionssystem

Gällande "Problem 5" – att osäkerhet avseende om och när tillståndsgivna vindparker uppförs, konstaterar Länsstyrelsen att det

redan idag är möjligt att reglera tid för bolag att förverkliga vindparker genom *kortare igångsättningstider*. Det är vidare redan idag möjligt för verksamhetsutövare att överlåta ett gällande tillstånd till annan aktör som vill förverkliga planerna. Enligt utredningen utgör däremot bristande lönsamhet ett tydligt hinder för att havsbaserade vindparker uppförs (trots erhållna tillstånd).

Kapitel 5: Hur övergången ska gå till

Utredningen bedömer att en övergång till nytt system kan ske redan den 1 juli 2026. Samtidigt stängs möjligheten att söka tillstånd enligt nuvarande regler. Länsstyrelsen är tveksam till om en rimlig och kvalitativ miljöbedömning med avvägning mellan olika riksintressen samt bedömning av kumulativa effekter hinner genomföras på så kort tid, så att platser väljs ut där vindkraftsparker kan realiseras. Länsstyrelsen konstaterar att lokaliseringsutredning och bedömning av lokaliseringen är centralt i miljöprövningar.

Länsstyrelsen instämmer i beskrivningen att omfattande investeringar har nedlagts i befintliga projekt. Om sådana projekt kan förverkligas innebär det en betydande tidsvinst jämfört med att "starta om" projekteringen i auktionssystemet. Länsstyrelsen instämmer i att befintliga projekt som redan genomfört omfattande utredningar och kommit långt fram i prövningsprocessen ska prövas klart enligt nuvarande regelverk. Samtidigt finns det ett stort behov av att kunna väga in kumulativa effekter från andra eventuella projekt runtomkring, inte minst effekter på biologisk mångfald som försvarsintressen.

Kapitel 6

Länsstyrelsen bedömer det rimligt att kräva att *prövningen enligt miljöbalken (vattenverksamhet) ska föregå övriga prövningar* av exportkabel om miljöbedömningen vid prövning enligt ellagen för nätkoncession och prövning enligt lagen om kontinentalsockeln för förläggning av elkablar utgår. Idag samordnas för övrigt ofta den miljöbedömning som ska ske i de respektive prövningarna genom en gemensam miljökonsekvensbeskrivning.

Kapitel 8: Utpekande av regeringen av områden för havsbaserad vindkraft

Länsstyrelsen anser det viktigt att regeringen vid utpekande av områden för havsbaserad vindkraft tar hänsyn till den samlade påverkan från exploateringen. En process där regeringen successivt

pekar ut områden utan en helhetsanalys riskerar att få oförutsedda negativa konsekvenser på bland annat arter och livsmiljöer. Hänsyn behöver också tas till kända pågående eller planerade projekt i andra länders ekonomiska zoner och territorialhav.

Ett problem idag är svårigheten att göra en samlad kumulativ påverkansanalys samt de kunskapsluckor som finns gällande kumulativa effekter. Länsstyrelsen konstaterar att miljöbedömningen kräver gediget kunskapsunderlag avseende riksintressen och miljöaspekter både till havs och på land som kan skadas och påverkas. Detta behöver vara av hög och jämförbar kvalitet inför avvägning av vilka områden som ska pekas ut. Detta eftersom den slutliga prövningen enligt 3 och 4 kapitlet miljöbalken flyttas från tillståndsprövningen till regeringens utpekande och blir en central del av regeringens överväganden inför ett utpekande. Att länsstyrelserna har en roll i bedömningarna bör tydliggöras, då länsstyrelserna besitter planerings- och kunskapsunderlag och vana att avväga olika intressen.

Mot denna bakgrund föreslår Länsstyrelsen att regeringen genomför en analys av de kumulativa effekterna av storskalig vindkraftsetablering till havs innan den framtida Auktionsmyndigheten får i uppdrag att bereda frågorna på detaljnivå. Analysen bör resultera i en bindande övre gräns för vad som kan anses ekologiskt acceptabelt, samt en översiktlig bedömning av vilka lokaliseringar som kan vara aktuella.

Målbilden för energiproduktionen är inte tydlig avseende hur många eller hur stora områden som behöver pekas ut. Om de utpekade områdena ska ha relevans, förutsätter det att flera frågor relevant för lokaliseringssprövningen är utredda - vilket inte nödvändigtvis begränsas till riksintressen av olika slag. Det framstår dock som oklart i vilken grad de utpekade områdena kommer att vara tillräckligt utredda, framför allt olika aspekter som rör artskyddsfrågor.

Kapitel 9: Utformning och tilldelning av koncession

Det beskrivs i utredningen att utpekandet av kustnära industrinära lägen kan komma att ske genom ett "snabbspår" hos auktionsmyndigheten (kapitel 8.3, 9.1), "där kommunerna har en viktig roll". Även länsstyrelserna bör ha en tydlig roll vid sådana utpekanden, med hänvisning till statens ansvar vid riksintresseavvägningen.

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen ser positivt på att ett auktionssystem går att kombinera med statlig prissäkring och liknande åtaganden, då konsekvensutredning bedömer att rådande marknadsförutsättningar inte är tillräckligt gynnsamma för att investeringsbeslut ska vara att förvänta. (se även kommentar under kapitel 4)

Länsstyrelsen vill i sammanhanget påminna om de nya kunskapsunderlag länsstyrelserna gemensamt beställt via Länsstyrelsen i Hallands län som samordnande kustlän.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Charlotte Petri Gornitzka med energi- och klimatsamordnare Agneta Green som föredragande. I den slutliga handläggningen har Lena Kulander miljöprövningssamordnare, Elida Lundgren kust- och havsmiljöhandläggare, Alexandra Colbing kust- och havsmiljöhandläggare samt Torun Stening samhällsplanerare också medverkat.